

Krystyna Schreiber

QUÈ EN PENSES, EUROPA?

Els experts europeus parlen sobre
la independència de Catalunya

QUÈ EN PENSES, EUROPA?

**EL FIL D'ARIADNA
86**

L'autora vol agrair expressament la col·laboració de Pere Grau i Rovira,
per les traduccions de l'alemany al català, i de Mireia Domènech i Bonet,
pel seu assessorament i l'organització d'entrevistes.

© 2015 Krystyna Schreiber

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
Muntaner, 200, àtic 8a
08036 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Primera edició: novembre de 2015
ISBN: 978-84-16139-77-4
DL 26370-2015
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic,
ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Krystyna Schreiber

QUÈ EN PENSES, EUROPA?

Els experts europeus parlen
sobre la independència de Catalunya

Pròleg de Franz Schausberger

 Angle Editorial

Taula

PRÒLEG, per Franz Schausberger 9

PRESENTACIÓ 17

La política al servei del futur

ARTUR MAS 21

La força de la societat civil

CARME FORCADELL 49

Un repte per a Europa

KAI-OLAF LANG 67

La nova interdependència

GÉRARD ONESTA 83

L'Europa solidària

BERNHARD VON GRÜNBERG 97

El pragmatisme de la UE

AMADEU ALTAFAJ 113

Les minories en democràcia

NICO KRISCH 133

La integració a través de la llengua

PATRIZIO RIGOBON 147

El poder de la premsa

KLAUS-JÜRGEN NAGEL 159

Una relació diferent

KATHRYN CRAMERI 183

El futur està en mans del poble català

PATRICE DE BEER 197

Dignitat. Una paraula important

THOMAS HARRINGTON 211

La Unió Europea de demà

EDWARD HUGH 227

L'experiència de la independència

OTTO OZOLS 241

PRÒLEG

«De vegades els darrers metres abans de l'arribada són els més durs»

Les causes profundes dels actuals moviments independentistes a Europa són extraordinàriament complicades i ben poc comparables, i tenen les arrels en molt diferents motius ètnics, geogràfics, religiosos, històrics, econòmics i lingüístics.

La secessió i formació de nous estats a Europa no serà cap tret específic del segle XXI. Però la creixent globalització, internacionalització i anonimat, no sols dels mercats de treball i de les relacions econòmiques, fan que l'anhel dels ciutadans europeus d'identificar-se més estretament amb la seva pàtria més immediata dins del marc comú d'Europa creixi cada vegada més.

Històricament sempre han aparegut i desaparegut estats. En els darrers cent cinquanta anys, Europa ha vist caure imperis i aparèixer molts estats nous, també de petits. En la història més recent, per exemple, tenim Irlanda, Txèquia, Eslovàquia, Eslovènia, Croàcia, Bòsnia i Hercegovina, Macedònia, Montenegro, Moldàvia, Ucraïna, Bielorússia, els estats bàltics, i Kosovo. Aquesta mena de canvis en el panorama dels estats, per tant, caldria veure'ls amb més tranquil·litat.

En la història d'Europa alguns separatismes s'han defensat, malauradament, amb violència i terrorisme, però aquest cas és absolutament diferent: els catalans demanen un estat propi sense cap gest amenaçador. Són cortesos, atents i prefereixen formes de protesta aptes per al jovent, com la Via Catalana. En aquest llibre ho deixa clar l'expresidenta de l'ANC, *Carme Forcadell*: «Ni som radicals ni anem contra ningú. Volem ajudar a construir Europa.»

El 1931 Catalunya va rebre una autonomia provisional per primera vegada després de la desfeta del 1714 contra les tropes de Felip V. Aquest estatut va ser anul·lat altra vegada el 1939 després de la victòria de Francisco Franco a la Guerra Civil espanyola. Després de la mort de Franco, Catalunya va rebre de nou una autonomia, primer provisional. El 1979 Catalunya va aconseguir un nou Estatut, i gràcies a la pressió dels grups nacionalistes catalans l'autonomia catalana va ser ampliada sovint.

El desenvolupament de l'autogovern català ha estat marcat en els darrers anys per la reforma de l'Estatut d'autonomia català. Aquest nou Estatut va ser aprovat pel Parlament català, per les cambres legislatives espanyoles (Corts Generals) i pels ciutadans de Catalunya en un referèndum l'any 2006, amb un 74 per cent de vots a favor. Certament, ja pel juliol del 2006 diputats del Partit Popular havien anunciat que volien deixar examinar el nou Estatut català pel Tribunal Constitucional espanyol. El nou Estatut català perseguia el reconeixement de Catalunya com a entitat amb personalitat pròpia, i una revalorització de la llengua i de la cultura catalanes i dels elements identitaris catalans amb relació als espanyols. A més, es volia un millorament de les relacions financeres de Catalunya amb l'Estat central i acostar-les a les que tenen altres regions autònomes, ja

que aproximadament una vuitena part de la població espanyola viu a Catalunya, i s'hi obté una cinquena part de la producció econòmica espanyola.

La sentència del Tribunal Constitucional sobre les competències de Catalunya, del 28 de juny del 2010, no sols no va portar cap millora per a l'autogovern català o per a la llengua i la cultura catalanes, sinó que en determinats camps va suposar un clar empitjorament. «Aquest va ser el detonant que va engegar els esdeveniments dels darrers quatre anys», va declarar el president català, *Artur Mas*, en la seva conversa amb Krystyna Schreiber. Catalunya no vol altra cosa que «saber a través de l'exercici d'un referèndum si tenim la majoria per construir el nostre propi estat o no. Això no ens ho deixen fer, de moment —ni tan sols això. I segon: si tenim la majoria, la nostra posició és negociar amb Madrid i amb Brussel·les les condicions perquè es pugui arribar a constituir un estat de caire lliure». Segons les seves experiències dels darrers quaranta anys —diu Mas—, pertànyer a l'Estat espanyol *no* garantiria la supervivència del poble català com a tal.

Contràriament, *Bernhard von Grünberg*, diputat socialista a l'estat de Renània del Nord-Westfàlia, és de l'opinió que separar-se i formar un nou estat no portaria necessàriament una millora. Però ell també ha de confessar que és un escàndol notori que Espanya no permeti cap discussió raonable sobre quins drets ha de tenir cada una de les regions.

Tots els entrevistats en aquest llibre opinen unànimement que ha estat —i és— la totalment inadequada reacció del govern de Madrid la que ha portat a un agreujament de la situació entre Espanya i Catalunya. La negativa a dialogar i a negociar, com també la creixent pressió centralitza-

dora, ha portat a una contrareacció i al convenciment que un estat propi és el millor per als ciutadans de Catalunya, com subratlla Carme Forcadell: «Si no, em temo que com a poble desapareixerem.»

El professor italià de romanística i literatura catalana a la universitat de Venècia, *Patrizio Rigobon*, opina que la llengua catalana no està amenaçada greument, però que de cap manera està en una situació normal, ni tan sols en el seu «centre d'origen», que hauria de ser Barcelona, perquè sempre ha d'imposar-se al davant d'una llengua forta i molt internacional com és l'espanyol. Des del punt de vista de la lingüística científica, això no és normal. En una Catalunya independent, la situació hauria de ser la inversa. Si els catalans —com diu el professor americà d'història i cultura *Thomas Harrington*— diuen que no poden expressar-se lliurement en la seva llengua, per exemple, si per divorciar-se han de parlar davant del jutge en una altra llengua, encara que tota la vida hagin parlat català amb el cònjuge del qual volen separar-se, això genera un sentiment d'humiliació. Així, poder-se expressar en la pròpia llengua és una qüestió de dignitat.

L'economista *Edward Hugh* veu com un dels motius principals per a la independència la intenció de Catalunya de fer un canvi radical de la seva política econòmica. Catalunya, sobretot, no vol deixar desemparada la seva joventut. Tenint en compte que l'economia espanyola funciona malament, caldrà comptar que molts habitants d'Espanya, sobretot gent jove de talent, se n'aniran cap a una Catalunya econòmicament potent. Una Catalunya independent podria dur a terme les reformes precises i així enfortir la seva economia. Seria, en certa manera, un aliat de països com Alemanya i enfortiria l'economia a tota la regió.

Patrice de Beer, exeditor i corresponsal de *Le Monde*, veu la democràcia sobretot com un diàleg. Si una de les parts —en aquest cas, Madrid— es nega a dialogar, protestar és un dret legítim dels catalans, i si les protestes no són escoltades poden prendre el seu destí a les seves pròpies mans.

La sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut d'autonomia no demostra només les fronteres de la descentralització a l'Estat espanyol, sinó que evidentment prepara una nova recentralització. *Nico Krisch*, professor de dret internacional a Ginebra, constata sense cap mena de dubte que en els anys passats hi ha hagut una forta recentralització en direcció a Madrid.

Després d'haver-se prohibit un referèndum, el 9 de novembre del 2014 es va fer una consulta popular, en la qual gairebé el 81 per cent dels participants va votar per la independència. El govern central també va presentar recurs d'inconstitucionalitat contra aquesta consulta, i posteriorment el Tribunal Constitucional la va declarar il·legal. Amb aquesta justificació, el govern espanyol va presentar una querrela contra el president Mas.

El 27 de setembre del 2015 hi va haver eleccions al Parlament català. Això estava d'acord amb la Constitució espanyola. En aquesta ocasió es va demanar als electors que es decidissin clarament, per convertir les eleccions regionals en un referèndum per la independència. La llista unitària Junts pel Sí i altres partits que volen la independència en van sortir com a grup més fort.

La científica escocesa *Kathryn Crameri* opina que la UE ja no es pot mirar els moviments independentistes a Catalunya, Escòcia (i altres zones) com un assumpte intern dels estats respectius, i s'ha de preparar per al cas de la independència.

S'acabi com s'acabi el tema de Catalunya, la UE haurà de reconèixer per fi que el tractat de Lisboa de l'any 2009 preveu un enfortiment del principi de subsidiarietat i de la identitat de les regions i dels municipis. Aquesta idea no s'ha de prendre com un objectiu a defensar en els sermons dels dies de festa, sinó com a norma concreta d'actuació. En lloc de l'elegant reserva de dir que això és un assumpte intern de cada estat, la UE ha de propulsar enèrgicament l'enfortiment de la regionalització en els estats membres i en els que són candidats a ser-ne; això podria prevenir tendències independentistes més fortes. Si, per exemple, el govern central espanyol entrés en joc fent noves ofertes per canviar la Constitució, es podria frenar sensiblement la dinàmica del procés català i es podria actualitzar la idea d'una «tercera via», com opina *Kai-Olaf Lang*, de la Fundació Ciència i Política (SWP) de Berlín.

La descentralització i l'existència d'un fort autogovern regional i local haurien de ser criteris per a l'admissió a la UE. Per a aquells casos en què la secessió ja no es pot evitar, la UE hauria de tenir un esborrany, una estratègia, una regulació per a una «ampliació interna», de manera que les fronteres internes de la UE es canviessin sense que la Unió Europea estigués en perill. La fita decisiva de la UE hauria de ser que aquest procés s'efectués de manera democràtica i lliure de violència. Kai-Olaf Lang critica que en el cas de Catalunya fins ara la UE ha estat massa passiva, i que durant molt temps no ha tingut el tema «al radar».

Així, doncs, la UE hauria de tenir tres estratègies: l'aprofundiment, l'ampliació externa i l'ampliació interna. L'ex-vicepresident del Parlament Europeu *Gérard Onesta* ho formula així: «Els tractats europeus tenen un munt de pàgines sobre l'ampliació externa, però ni una regla per a una d'in-

terna. Si demà Noruega, Islàndia o Bielorússia volen ser membres, sabem exactament què cal fer, però si demà Escòcia s'independitza i vol ser membre de la UE no tenim res preparat.»

Per al darrer cas la UE haurà d'aclarir com vol tractar el fet concret que a gent que fins ara eren ciutadans de la UE se'ls vulgui negar aquesta condició pel fet de constituir un nou estat, encara que el nou estat vulgui ser membre de la UE i ja hagi passat els tràmits d'admissió en el marc de l'estat anterior. Trobar aquí un camí serà un dels reptes més grans per a la UE. Potser podria establir un procediment curt i ràpid després del qual, si es tanca positivament, l'admissió no pugui ser bloquejada o impedida per altres estats membres, perquè, en darrer terme, no correspon als interessos polítics ni econòmics de la UE perdre aquests nous estats com a membres. I una Catalunya forta —com diu el cap de la delegació catalana a Brussel·les, *Amadeu Altafaj*— seria el millor aliat d'Espanya a Europa.

L'afirmació d'Artur Mas «per poder-nos aclarir es necessita un mínim de comprensió» es pot aprovar incondicionalment. Com ha observat *Klaus-Jürgen Nagel*, que ensenya a la Universitat Pompeu Fabra, el rebuig de l'anhel català d'independència és molt acusat a la premsa alemanya, contràriament a la britànica. Aquesta parcialitat també es troba en la informació d'altres països europeus.

El periodista i escriptor letó *Otto Ozols*, àlies *Mārtiņš Barkovskis*, qualifica Catalunya de quarta república bàltica, perquè l'advocació ferma i perseverant dels catalans per la seva independència és semblant a la dels ciutadans bàltics. El dret d'autodeterminació dels catalans és un dret fonamental, i Europa no pot ignorar la voluntat expressa de milions de ciutadans europeus.

El camí cap a la independència és molt llarg i ple de privacions. «De vegades els darrers metres abans de l'arribada són els més durs», diu Ozols. En darrer terme —i això és una observació personal de l'autor d'aquest pròleg—, la independència de Catalunya serà inevitable.

Prof. Dr. FRANZ SCHAUSBERGER,
expresident de Salzburg, Àustria (1996-2004)
i president de l'Institut de les Regions
d'Europa (IRE) (des del 2004)

La política al servei del futur

ARTUR MAS

Em queden cinc minuts per arribar a la cita a la Secretaria d'Exteriors i un enorme cotxe d'escombraries està bloquejant el carrer Princesa. Al final surto del taxi i amb pas de gegant devoro metres cap al lloc de trobada. A aquest tipus de cites no s'hi sol arribar tard, i jo, sent alemanya, com justificaria una cosa així? Quan arribo un grup de turistes està fent fotos a l'edifici de la Presidència de la Generalitat al carrer Pietat mentre escolten les explicacions de la guia. Jaume Clotet, director del Programa Internacional de Comunicació i Relacions Públiques Eugeni Xammar, em rep a la porta de l'emblemàtic edifici.

Creuem passadissos de pedra medieval; tot respira un aire barreja de lleugeresa mediterrània i el pes d'un lloc amb una llarga història. Ens quedem esperant a l'antic Arxiu de Comptes, avui convertit en la sala d'espera de la Presidència. És una sala de colors càlids i acollidora, però els mobles no han vist una renovació en anys. Des de la finestra es pot apreciar, a l'altre costat del carrer Bisbe, damunt l'incansable riu de turistes xerrant, l'estança oficial de la família dels presidents. Hi van viure Tarradellas i molts altres presidents de la Generalitat, m'explica en Jaume, però Artur Mas prefereix quedar-se al seu pis. Costos innecessaris en temps de crisi, mal exemple. Aquí hi som

per treballar, diu, encara que els Mossos preferirien que visqués allí. Pregunto pels protocols. Sembla que Artur Mas és el més protocol·lari de tots els presidents que es recorden a la Generalitat. Els diferents sons de timbre indiquen al personal quan s'ha de ser en un lloc o un altre i quan poden relaxar-se, perquè el president ha marxat a casa.

Seguint, doncs, el protocol, ens trobem amb el president al pati central, el lloc oficial d'encontre. Artur Mas i Gavaró és un home amb molta presència i una encaixada de mans ferma. Entrem al seu despatx. Carregada amb els meus papers i gravadores, i amb la creixent consciència del meu desconeixement del protocol, faig l'error de seure en la cadira que resulta que és la del president. Ell, amablement però amb fermesa, m'indica quina és la dels visitants, i ens pregunta amb el mateix to què volem beure.

S'acomoda a la seva cadira i estirant-se cap enrere estudia una carpeta marró de reciclatge que li ha passat un jove vestit d'etiqueta. Amb una veu distant, semblant a la d'un professor que estudia el currículum d'un candidat, em fa una petita entrevista sobre el projecte. Li explico que les preguntes estan basades en dubtes que he anat recollint en converses amb estrangers, sobretot alemanys —polítics, acadèmics i gent del carrer.

—Voleu respostes curtes o més extenses?

—Tinc setze preguntes.

—Setze preguntes!

—De les quals deu crec que són imprescindibles. Però vull que vostè contesti com vulgui, és per a un llibre.

—D'acord.

—Disculpi el meu català. Només fa uns dos anys que el parlo; si alguna cosa no queda clara, no dubti a corregir-la.

—Parles un català perfecte, i ja fa una estona que estem aquí parlant. Només he detectat una cosa: no es diu «sceptic». Suposo que ho tens de l'anglès, a mi també em passa en altres idiomes, però en català és «escèptic».

Canvia de postura. Ara està inclinat cap endavant a la seva cadira, en una posició molt més còmoda. Amb un to afable diu:

—Molt bé. Doncs anem per feina, com diuen els catalans.

Des de fora a vegades no s'entén com una coalició com CiU [l'entrevista es va fer abans de la separació dels dos partits], que sempre ha treballat per l'encaix de Catalunya a Espanya, es veu involucrada directament en el procés sobiranista.

És cert que sempre hem estat involucrats en tres grans reptes per a Espanya: u, democratitzar Espanya; dos, europeïtzar Espanya, fer-la europea, integrar-la dintre d'Europa, i tres, modernitzar Espanya —les tres coses juntes: democratitzar, europeïtzar i modernitzar. Aquests han sigut els tres grans objectius, no només de Convergència i Unió, sinó també de pràcticament totes les forces polítiques catalanistes en diferents èpoques dels darrers cent anys. No oblideu en aquest sentit que a l'època de la República Convergència no existia. Unió es va formar el 1931, Esquerra Republicana també. Convergència, que és un dels dos partits de la federació, es va fundar el 1974; per tant, just abans de morir Franco. Amb això vull dir que els partits que existien a la República —Unió, Esquerra, tots— es van implicar en la construcció d'Espanya, en la democratització d'Espanya, en la modernit-

zació d'Espanya. Al final no va sortir bé, però la implicació d'aquells partits era aquesta. Esquerra Republicana va tenir ministres en el govern espanyol; per tant, es va implicar fins al fons. Ho dic perquè no només és una qüestió de Convergència i Unió, sinó que ha sigut la tradició del catalanisme.

Ara afegim a aquests conceptes, a part de modernitzar i democratitzar, el concepte d'uropeïtzar, un concepte més recent de les darreres dècades. Aquest ha estat el nostre objectiu. Però, al costat d'aquest objectiu i exactament al mateix nivell i en paral·lel, hi havia també la construcció de l'autogovern de Catalunya. Per tant, eren dues grans finalitats que anaven juntes i al mateix nivell: els tres objectius per a Espanya i construir l'autogovern de Catalunya, que vol dir capacitat de decisió pròpia i instruments i recursos per poder desenvolupar un projecte propi. «Propi» no vol dir ni sol ni aïllat, però propi. Per tant, podria ser propi dintre de l'Estat espanyol, i el nostre gran objectiu era que fos dintre de la Unió Europea.

D'aquestes grans finalitats del catalanisme i de Convergència i Unió, en la primera nosaltres creiem que hi ha hagut un èxit important. Avui Espanya és un estat democràtic, amb moltes mancances que els catalans patim, però és un país integrat a la Unió Europea i és un país molt més modern que fa només trenta anys. El problema és que l'altra finalitat, que estava al mateix nivell, en aquest moment està en regressió: hi ha un procés de recentralització molt dur de l'Estat espanyol en contra de l'objectiu de la construcció de l'autogovern i de l'autonomia. Aquest és el motiu pel qual, diguem-ne, aquest espai polític ha hagut de canviar d'estratègia.

Si tu ho poses tot per aquestes dues finalitats, tu intentes construir la primera i els altres et destrueixen la segona, vol

dir que aquí no hi ha lleialtat. I si no hi ha lleialtat no hi pot haver confiança. Si no hi ha confiança, és molt difícil treballar junts. Aquest és un primer plantejament.

Quin és, ara, el detonant de la situació actual? Perquè sempre, quan hi ha un procés, hi ha un moment que les coses canvien. El detonant és la sentència del Tribunal Constitucional de juny de 2010, la sentència contra l'Estatut d'autonomia de Catalunya que havia estat aprovat per majoria a les Corts espanyoles, convertit en una llei espanyola, passat per un referèndum *binding* —és a dir, un referèndum vinculant— a Catalunya, aprovat pel 74% de la gent que anà a votar, i trinxat més endavant al Constitucional al cap de quatre anys, després d'una baralla pública dels membres del tribunal, que van actuar com si fossin gent que estaven barallats a la barra d'un bar —i estem parlant del Constitucional, l'àrbitre de la Constitució espanyola. Allò va ser el detonant. A partir d'allà comença tota la seqüència dels darrers quatre anys. Hem arribat fins aquí com a conseqüència que dels dos grans objectius un està en regressió, i el detonant és la sentència del Constitucional.

A ulls de molts estrangers, de fet, l'autogovern català és un autogovern molt ample en molts àmbits diversos. Per ells als catalans les coses no els van tan malament per decidir optar per un camí tan radical com és la secessió d'un estat membre de la UE.

Si ens va millor o pitjor és un judici que hem de fer nosaltres. Aquí entra el concepte de la llibertat de cada poble per poder decidir per ell mateix.

La gran qüestió no és si ens va millor o pitjor; la gran qüestió és: nosaltres tenim dret, com a nació, i com a nació

europèa, a decidir el nostre futur igual com ho poden fer totes les altres nacions?

Si al final hi ha una majoria de gent a Catalunya que es considera una nació i vol exercir com a tal, aquest és el gran tema. No és un tema materialista, no és un tema de si ens va millor o pitjor; és un tema de si nosaltres volem un grau de llibertat més alt o més baix i una autonomia més alta o més baixa —sabent que el nostre objectiu és sempre estar dintre del marc de la Unió Europea, de l'euro i de l'espai Schengen; per tant, sempre serà una autonomia limitada. Nosaltres som uns grans defensors del projecte de construcció política europea —de construcció no només econòmica, sinó també política—: defensem el mercat comú, defensem les infraestructures interconnectades, però des d'aquí també defensem la integració política d'Europa. Per tant, sabem que la nostra autonomia del futur, fins i tot si arribem a tenir un estat, serà limitada; tindrem una sobirania limitada, perquè la compartirem amb la Unió Europea.

El que nosaltres volem és decidir el nostre futur, perquè d'aquí ens ve el reconeixement com a nació i si podem arribar a tenir un projecte propi o no.

El fet de si ens va millor o pitjor també és molt opinable. Per exemple, un alemany quan es lleva cada dia no té cap problema amb si a l'escola del seu poble o de la seva ciutat es parla alemany. Un català, quan es lleva cada dia —malgrat que està millor que a l'època de Franco, òbviament—, no sap si el govern del seu país, que és Catalunya, i el seu parlament, que és el Parlament de Catalunya, podrà legislar en matèria lingüística a l'escola sense interferències de l'Estat espanyol. De fet, sap que aquestes interferències hi seran constantment, i moltes vegades a través dels tribunals. Ara, si diuen: «Esteu molt millor que amb Franco»? És clar,

només faltaria! Ara, estem igual que un alemany o un austríac o un holandès o un flamenc? Doncs no. No estem igual, i no hi estem en un tema tan sensible com aquest.

Nosaltres tenim moltes infraestructures d'ordre privat i paguem molts peatges. Els alemanys paguen pocs peatges o cap i els espanyols en paguen molt pocs, perquè les autopistes públiques s'han fet a Espanya i a Catalunya se n'han construït molt poques. Això és estar millor o pitjor depèn de com ho miris, però és evident que nosaltres podríem tenir un model d'infraestructures diferent o podríem gestionar els nostres aeroports. Un alemany no es planteja si pot gestionar els seus aeroports o no. Un català s'ho ha de plantejar, perquè els hi gestionen des de Madrid. Els nostres ports també els gestionen des de Madrid. Tu pots estar fins i tot raonablement bé, però podries estar molt millor del que estàs. Per què, doncs, has de renunciar a estar molt millor del que estàs, fins i tot si estàs mitjanament bé?

Un altre exemple: a Catalunya tenim un atur del 19 per cent, i a Espanya la política econòmica la fa fonamentalment el govern espanyol. Amb molts més instruments i recursos, Catalunya podria tenir un atur substancialment inferior.

I també hi podria haver diferents models econòmics.

Sí, hi podria haver diferents models econòmics. Nosaltres tenim una economia més industrial que l'espanyola, més exportadora que l'espanyola, i més innovadora que l'espanyola. En canvi, es tracta la nostra economia com si fos exactament igual que l'espanyola i no ho és.

Un altre exemple és el sistema universitari: les millors universitats espanyoles de moment són les catalanes, però podrien ser molt millors si poguéssim fer lleis pròpies en matèria universitària sense limitacions per part de l'Estat espanyol.